

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ “ПОЛІЛОГ КУЛЬТУР. ТВОРЧІСТЬ Ч. ДІККЕНСА, Л. КУРБАСА, М. ЦВЕТАЄВОЇ”

З 4 по 9 жовтня 2012 р. в Києві проходив IX міжнародний фестиваль жіночих моновистав “Марія” (керівник – н.а. України, артистка Національного драматичного театру ім. І. Франка, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Лариса Кадирова). Цього року девізом фестивалю стала теза про “полілог культур”. Щороку фестиваль збирає під дахом Театру ім. І. Франка акторів і режисерів, аби показати українському глядачеві новітні зразки європейської і світової монодрами. Фестиваль традиційно проходить за підтримки Міністерства культури України, а також за сприяння Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, Музею Марії Заньковецької.

Особливе місце з-поміж фестивальных подій посідає міжнародна науково-мистецька конференція. Щороку конференція прагне об'єднати за одним столом акторів, режисерів і літературознавців, аби дійти якогось спільного знаменника, наскільки це можливо, у поглядах на сучасне мистецтво, повертаючись до джерел європейської естетичної думки. Цьогорічні “патрони” конференції – Чарльз Діккенс (письменникові виповнилося 200 років), Лесь Курбас (народився 125 років тому) та Марина Цветаєва (120 років від дня народження). Також учасники конференції згадували Миколу Лисенка (170 років від дня народження і сто років від дня смерті). “Драгоманови, Косачі, Старицькі, Лисенки – знакові постаті української культури. Вони жили неподалік один від одного. Це був їхній вибір. З'єднувала їх давня дружба, спорідненість творчих думок, активна громадянська позиція. Здавалося б, Олена Пчілка, Михайло Старицький – письменники, а українським диктантом займався з усіма дітьми Микола Віталійович. Композитор був натхненником “Плеяди” – союзу молодих літераторів, створеного Лесею Українкою. Він був людиною, навколо якої єдналася інтелігенція. Разом із Олександром Кошицем організував філармонічне товариство “Боян”. М. Лисенко був активним членом Літературно-артистичного товариства, фундатором Українського клубу. Він був у центрі найцікавішого покоління, яке жило, за висловом Альбера Камю, у безперервному напруженому зв'язку між горем і красою, між любов'ю та несамовитою творчістю, між нестерпною самотністю та багатством людським, між відмовою та згодою”, – зазначила у своєму вступному слові *Л. Кадирова*.

Серед цьогорічних учасників конференції – шотландський драматург, режисер і театрознавець Іен Геміш МакДоналд, заступник директора Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка член-кор. НАН України М. Сулима, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка В. Васютинський; головний редактор журналу “Кіно-Театр”, керівник Центру кінематографічних студій НаУКМА Л. Брюховецька, професор Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка М. Наєнко, професор Московського державного гуманітарного університету Ю. Орлицький, професор Тамбовського державного університету, директор Музею С. Крушельницької Г. Тихобаєва, автор цих рядків (модератор конференції) та ін.

Українці цікаво було почути про погляди фахового психолога *В. Васютинського* на кореляції, що існують між мистецтвом і владою. Це питання належить до складних: у чому проходить межа між мистецтвом і політикою? Чи може мистецтво бути заангажованим і водночас залишатися цариною свободи? Як митцям у різні культурно-історичні періоди вдавалося зберігати етичну рівновагу, бо ж усі ми живемо у світі політичних відносин, і людина не може ізолюватися від зовнішнього світу в художньому вакуумі.

Глибокою й переконливою була доповідь *Л. Брюховецької*, яка показала Леся Курбаса як авангардиста. Кінокритик зазначила, що в режисерській і світоглядній манері Курбаса можна виокремити принаймні три важливих складники: 1) спрямування на Захід, на Німеччину – про це свідчить лектура Курбаса, п'єси, які він ставить, статті, зрештою, сам стиль його вистав. Захоплення це виникло не тільки тому, що він володів німецькою і читав німецьку літературу й періодику в оригіналі, не лише завдяки юнацьким враженням від культурного життя Відня, а й через схожість доль. Україна внаслідок війни й революції, як і Німеччина, зазнала приниження; 2) Курбас сповідує театр як лабораторію для постійних пошуків, як рух, як динамічне, насичене життя. Філософським підґрунтям його поглядів на мистецтво була філософія життя А. Берґсона, у якій реальна дійсність тлумачилась не як матерія, а як безперервний потік енергії; 3) драмою для Курбаса була його національна самосвідомість, а це неминуче входило в суперечність з імперською політикою більшовиків, яка не відрізнялась від імперської політики, що існувала й до них: завойовувати і знищувати. Хіба що була жорстокішою. Більшовики справді вірили в можливість назавжди усунути те, що, на їхню думку, дезорієнтує й викликає неспокій, – різноманітність культур і спільнот, а тому після 1930 року вже не тільки розправляються з окремими індивідами як із націоналістами, а й національні меншини стають націями-зрадниками, які отруюють радянське суспільство отрутою сепаратизму. Л. Брюховецька підсумувала, що Леся Курбаса, як і його учнів і колег, “згубила любов до України,

іншими словами те, що він органічно не зміг би пожертвувати Україною заради власного порятунку". Дослідниця згадала вислів М. Драй-Хмари: "Мій злочин у тому, що я український письменник".

Лесь Курбас у статті "Молодий театр" (Генеза – завдання – шляхи) 1917 року виклав своєрідний маніфест, який чітко окреслював його концепцію театру. Цей театр мав бути втіленням авангардного мислення й водночас авангард аж ніяк не був формою руйнування основ національної культури. Радше авангард був формою подолання провінційності, національної загумінковості, до чого підштовхувала політика в радянській російській імперії. Курбас писав: "Ми, група акторів, маємо щось нове сказати, і тому, тільки тому, творимо театр. Українофільське козако- і побуто-любство далеко не вичерпує наших душевних інтересів... хочемо творити нові цінності. А щоб вони були цінностями взагалі, та ще цінностями національними, то мусять розвиватися по змозі самостійно... Хочемо бути вільними від упереджень і шукати тільки своєї правди. До всякої форми театру, котра нас зацікавить, ми приложимо свої студії, старання і працю, і чим більше дасть нам вона відповідей на питання, тим довше ми біля неї зостанемося. Мистецтво, котре не йде вперед, котре костеніє в традиціях, перестає бути живим, – воно мертве і перестає бути мистецтвом..."

Науковці-літературознавці доповнювали своїх колег театралів, другі ж інколи полемізували зі своїми колегами – знавцями художнього слова, прагнучи збагнути те, що об'єднує літературознавців і театралів-практиків, знайти спільний фундамент у мистецтві, звернути увагу на гострі проблеми сучасності.

За підсумками конференції буде видано науковий збірник, який уміщуватиме доповіді учасників.

Дмитро Дроздовський

Отримано 1 листопада 2012 р.

м. Київ

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ "МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ВЗАЄМОДІЯ ТА САМОБУТНІСТЬ"

18 жовтня 2012 р. у Києві відбулася міжнародна наукова конференція "Мови та літератури в глобалізованому світі: взаємодія та самобутність". Співорганізатори конференції – Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. У рамках конференції працювало 26 секцій; деякі з них були поділені на кілька підсекцій; проходили також наукові читання та круглі столи. Превалювала на конференції мовознавча та лінгвістична проблематика, а також висвітлювалися питання сучасної теорії, української та зарубіжної літератур.

На пленарному засіданні доповідь "Михайло Стельмах. Творчість як особлива "праця духа" виголосив директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України акад. *М. Жулинський*, доповідь "Національні основи світогляду і творчості А. Малишка" – заступник директора Інституту літератури *С. Гальченко*.

Секція 16 (керівник – проф. О. Сліпушко) була присвячена питанням розвитку української літератури в постатях, концепціях і стилях; на підсекції III (керівник – проф. Ю. Ковалів) аспірантка Інституту літератури *Н. Букіна* виголосила доповідь "Мотив родинного прокляття в романі П. Кралоюка "Шестоднев, або Корона дому Острозьких". На секції 17 (керівники – проф. Н. Гаєвська та доц. Г. Жуковська), тема якої "Національні основи творчості А. Малишка" була присвячена 100-й річниці від дня народження письменника, виступила ст. наук. співр. Інституту літератури *С. Луцій*. У роботі секції 21 – теорія літератури та компаративістика: концепції, позиції, інтерпретації (керівник – проф. А. Ткаченко) – доповідь "Тарас Шевченко і Ежен Сю (про одне інтертекстуальне посилення у повісті "Несчастный)" виголосив ст. наук. співр. Інституту літератури *О. Боронь*.

Роботою 22 секції, присвяченої питанням поетики авангардизму, керували заступник директора Інституту літератури Шевченка НАН України член-кор. НАНУ *М. Сулима* і професор Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка *Н. Костенко*. Секція проходила під гаслом 120-ї річниці від дня народження і 75-ї річниці від дня смерті Михайля Семенка. На секції із доповідями виступили *М. Сулима* ("Про цикл Михайля Семенка "Наївні поезійки"), зав. кафедри Рівненського державного гуманітарного університету проф. *Т. Вокальчук* ("Неологія Михайля Семенка в контексті словотворчої практики поетів 20-х років ХХ ст."), *Н. Костенко* ("Дольник Михайля Семенка (Дк3 і ДК4). Фактор Г. Гейне), ст. наук. співр. Інституту літератури *В. Сулима* ("Ірина Семенко – перекладач і дослідник творчості Михайля Семенка"), доцент Донбаського державного